

МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЄС В УМОВАХ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Святун Олена Володимирівна,
к.ю.н., доцент кафедри
порівняльного і європейського
права,
Експерт з права ЄС
Центру досконалості Жана Моне,
Інститут міжнародних
КНУ імені Тараса Шевченка

E-mail: pep.sov@clouds.iir.edu.ua

©Святун О.В., 2022

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

За підтримки програми Еразмус+ Європейського Союзу в межах проекту Центру досконалості Жана Моне №611625-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CoE "Поглиблений розвиток європейських студій в Україні: міждисциплінарний підхід".

Підтримка Європейською Комісією створення цієї публікації не передбачає підтримку її змісту, який відображає думку тільки авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, яка тут міститься.

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union within the Jean Monnet Centre of Excellence Project № 611625-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CoE "Advancing European Studies in Ukraine: Interdisciplinary Approach".

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Міграційна політика в ЄС:

Внутрішня міграція:

(між державами-членами ЄС)

- Громадяни ЄС;
- Члени їх сімей;
- Громадяни третіх країн,
які на законних підставах
перебувають в ЄС

Зовнішня міграція:

(між державами-членами ЄС та третіми країнами)

Новий пакт про міграцію та притулок

- У вересні 2020 року Комісія прийняла Новий пакт про міграцію та притулок, що охоплює різні елементи, необхідні для комплексного європейського підходу до міграції. Він має на меті запровадження вдосконалені та швидші процедури в системі притулку та міграції та встановлює принцип справедливого розподілу відповідальності та солідарності.

New Pact on Migration and Asylum

Головними
пріоритетами
реформування
міграційної
політики та
політики з питань
притулку Новий
пакт визначає:

*Єдину європейську систему
управління міграцією та
притулком*

*Надійну систему підготовки до
кризових ситуацій та
реагування на них*

*Інтегроване управління
кордонами*

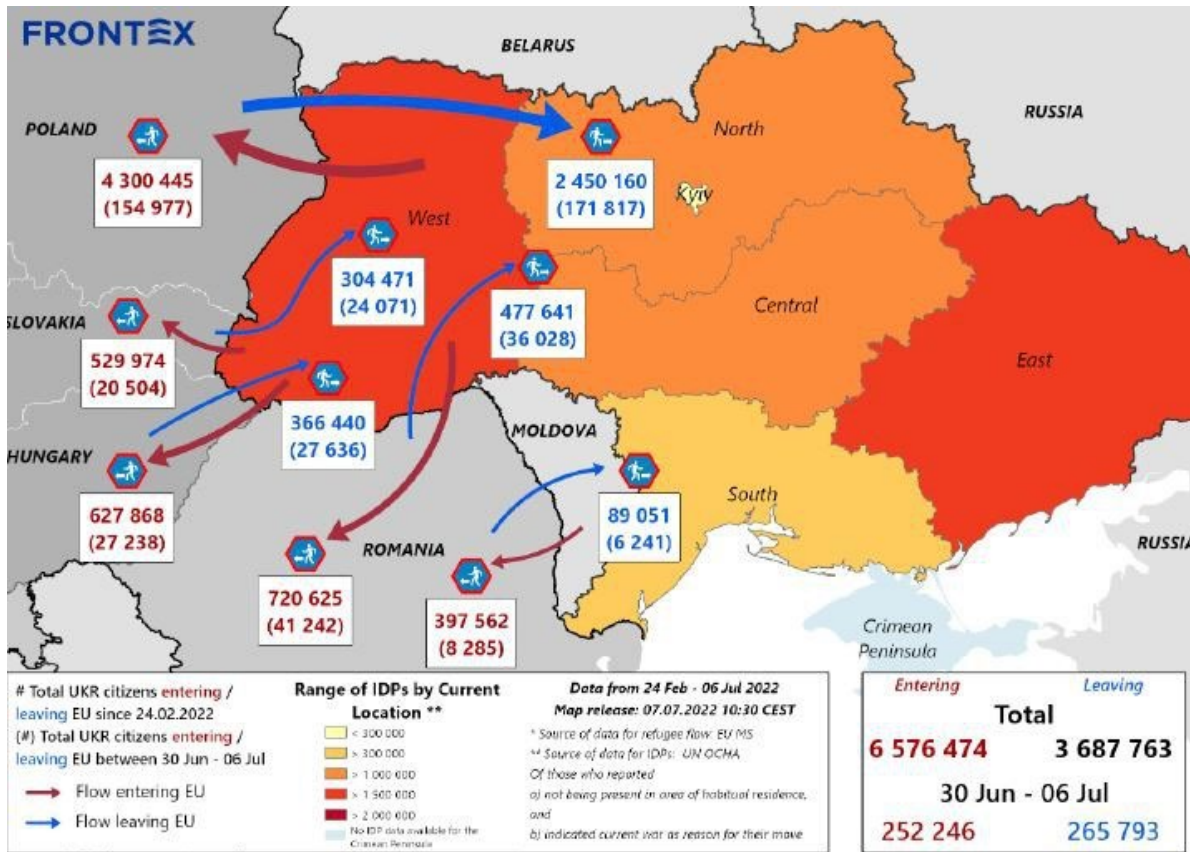
*Посилення боротьби проти
контрабанди мігрантів*

*Посилення співпраці з
міжнародними партнерами*

Виклики для Міграційної політики ЄС

Січень – Липень 2022

- Ситуація на кордоні з Біларуссю;
- Війна РФ проти України;
- COVID-19.

Фронтекс,
11.07.2022

З України та Молдови зафіксовано 7,5 млн в'їздів до ЄС, у тому числі майже 6,5 млн громадян України

Генезис Шенгенського аґвіс

Шенгенська угода 1985 р. – короткий (33 статті) та попередній договір. (спочатку 5 держав – БєНіЛюкс, Франції, Німеччина).

Конвенція про застосування Шенгенської угоди – Шенгенська конвенція 19 червня 1990 р. «Внутрішні кордони можна перетинати в будь-якому місці, не піддаючись якому-небудь особистому контролю» (ст. 2).

ШП об'єднує держави:

на спільних
(внутрішніх) кордонах
яких скасований
прикордонний контроль;

які уповноважені
видавати єдину візу як
візу для ШП в цілому.

Відповідно, держави-члени ЄС, які не входять в ШП, є державами:

На кордонах яких громадяни третіх держав отримують національні візи, які діють тільки на території цих держав;

для в'їзду в які громадяни третіх держав отримують національні візи, які діють тільки на території цих держав.

Ці держави
поділяються
на 2 групи:

Держави, які користуються
постійним виключенням з
обов'язку підпорядкування
Шенгенському acquis
(Данія, Ірландія, раніше –
Великобританія);

Держави-члени, які поки
що не відповідають
умовам прийому до
Шенгенського простору
(Болгарія, Кіпр, Румунія,
Хорватія).

Асоційовані члени ШП – держави ЄАВТ

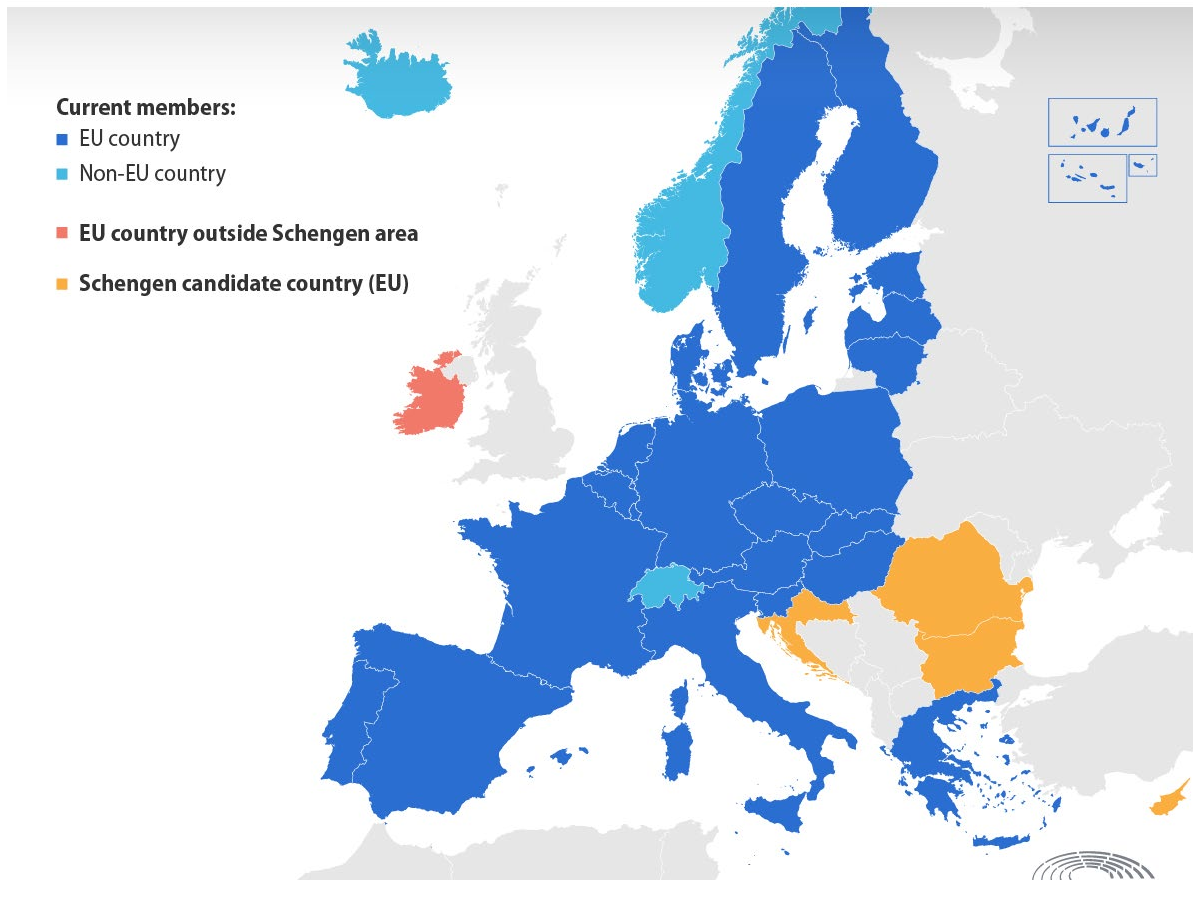

Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія – 1990 рр. на підставі спеціальних угод з ЄС підпорядкували себе дії правових норм ЄС з питань єдиного внутрішнього ринку, завдяки чому їх громадяни були прирівнені в міграційних правах до громадян Союзу.

Пізніше ці держави на підставі інших угод з ЄС зобов'язалися підпорядкувати себе дії Шенгенське аcquis і завдяки цьому отримали статус Шенгенських держав поряд з державми-членами ЄС

SCHENGEN AREA

Таким чином,
в 2022 р. в
ШП входять
26 держав:
22 держави-
члени ЄС;

4 держави-
члени ЄАВТ

Найважливіший акт ЄС -
Шенгенський кодекс про кордони
(Регламент 2016/399 від 9 березня
2016 р. про Кодекс Союзу про
режим перетину людьми
кордонів)

Регулює порядок перетину внутрішніх та зовнішніх кордонів
ШП

Спочатку закріплювався в ШК 1990 р., згодом перенесений до актів ЄС:

**Принцип
прозорості
внутрішніх
кордонів**

ШК про кордони 2006 р. та 2016 р. –
глава I *«Відсутність прикордонного контролю на внутрішніх кордонах»* - ст. 22 *«Перетин внутрішніх кордонів»*:

«Внутрішні кордони можуть перетинатися в будь-якому місці без проходження прикордонних перевірок по відношенню до осіб незалежно від їх громадянства».

Тимчасове відновлення прикордонного контролю на внутрішніх кордонах

- У випадках коли ШД стикаються із особливо серйозними загрозами суспільному порядку та внутрішній безпеці – в порядку виключення з принципу прозорості внутрішніх кордонів – дозволяється

Розділ III ШК
– Глава II
*«Тимчасове
відновлення
прикордонного
контролю на
внутрішніх
кордонах»* –
стаття 25

1. У разі серйозної загрози громадському порядку або внутрішній безпеці держави-члена в рамках простору без прикордонного контролю на внутрішніх кордонах ця держава-член як виняток, може відновлювати прикордонний контроль на всіх або на деяких особливих ділянках своїх внутрішніх кордонів на період, що обмежується максимальним терміном в тридцять днів, або на передбачуваний термін дії серйозної загрози, якщо він перевищує тридцять днів. Сфера застосування і термін тимчасового відновлення прикордонного контролю на внутрішніх кордонах не повинні виходити за рамки того, що є суворо необхідним для відповіді на серйозну загрозу.
2. Прикордонний контроль на внутрішніх кордонах повинен відновлюватися тільки як останній засіб.

ШК передбачає 3 (три) процедури тимчасового відновлення прикордонного контролю на внутрішніх кордонах.

I. Процедура запланованого відновлення – застосовується за загальним правилом.

Вона передбачає тимчасове відновлення прикордонного контролю після повідомлення зацікавленою державою-членом іншим ШД та ЄК.

II. Екстрена процедура – спеціальна процедура у випадках, які вимагають невідкладних дій (ст. 28 ШК).

III. Процедура для виключних обставин, які ставлять під загрозу нормальне функціонування ШП (запроваджена в 2012 р. у зв'язку з неспроможністю деяких держав ефективно захищати свої зовнішні кордони) – стст. 29 та 30 ШК

Процедура запланованого відновлення

– п. 3-4 ст. 28 ШК

Строк тимчасового відновлення – 30 днів, але може бути більш тривалим, якщо потенційний строк дії серйозної загрози перевищує 30 днів.

За необхідності прикордонний контроль може продовжений – кожного разу максимум на 30 днів.

Загальний строк відновлення прикордонного контролю із урахуванням можливих продовжень не повинен перевищувати 6 (шести) місяців.

II. Екстрена процедура

Початковий строк - є більш коротким – не більше 10 днів.

Якщо загроза зберігається, він може бути продовжений на додаткові періоди тривалістю кожен не більше 20 днів.

Максимальний строк – не повинен перевищувати двох місяців.

III. Процедура для виключних обставин, які ставлять під загрозу нормальне функціонування ШП

Особливість – ініціатива виходить від європейських інститутів: Рада ЄС на пропозицію ЄК, офіційно рекомендує відновити прикордонний контроль на внутрішніх кордонах з тією ШД, яка не забезпечує відповідної охорони своїх зовнішніх кордонів.

III. Процедура для виключних обставин, які ставлять під загрозу нормальне функціонування ШП

Такій рекомендації передують заходи з надання допомоги ШД, яка зазначає труднощів, включаючи направлення до неї співробітників Європейської прикордонної та берегової охорони, яка входить в систему агентств ЄС.

Лише у випадку, якщо ШД не може впоратися із охороною своїх зовнішніх кордонів, не вживає необхідні заходи, Рада видає зазначену рекомендацію на адресу інших ШД, які страждають через її бездіяльність на неефективність.

III. Процедура для виключних обставин, які ставлять під загрозу нормальне функціонування ШП

Строк дії прикордонного контролю – **6 місяців.**

Він може продовжуватися тричі на аналогічні періоди часу, досягаючи загалом два роки.

Тимчасове відновлення прикордонного контролю на внутрішніх кордонах

- не означає введення заборони перетинати їх уповноваженими громадянами Союзу, громадянами України та інших третіх країн, а так само не тягне за собою втрати сили Шенгенської візи, яка продовжує залишатися чинною для ШП
-

Правові наслідки тимчасового відновлення прикордонного контролю — ст. 32 ШК

- У період тимчасового відновлення прикордонного контролю внутрішні кордони перетинаються в порядку, передбаченому для перетину зовнішніх кордонів, тобто в спеціально встановлених місцях і після проходження прикордонних перевірок, як це передбачено в Розділі II «Зовнішні кордони» ШК
-

Повідомлення про тимчасове відновлення прикордонного контролю: Поточний тимчасово відновлений прикордонний контроль (липень 2022 р.)

- ❖ *Тимчасово відновлено в контексті COVID-19:* Франція (1 травня 2022 – 31 жовтня 2022) Коронавірус (COVID-19; всі внутрішні кордони)
- ❖ *Тимчасовий прикордонний контроль знову запроваджено в умовах, відмінних від COVID-19:*
- ✓ Австрія (12 травня 2022 - 11 листопада 2022) Вторинне переміщення, ситуація на зовнішніх кордонах, наслідки війни в Україні (потенційний ризик ввезення зброї до ЄС, використання встановлених маршрутів польотів та міграції суб'єктами організованої злочинності); сухопутні кордони з Угорщиною та Словенією
- ✓ Данія (12 травня 2022 - 11 листопада 2022) Терористичні загрози, загрози організованої злочинності, вплив війни в Україні (високий ризик надходження зброї з України до датських злочинних організацій, ризик прибуття осіб, які можуть становити загрозу серед потоку біженців); буде визначено, але може стосуватися всіх внутрішніх кордонів, зосереджено на сухопутному кордоні та на портах з поромним сполученням з Німеччиною та Швецією
- ✓ Франція (1 травня 2022 – 31 жовтня 2022) Постійна терористична загроза, вторинні переміщення; всі внутрішні кордони
- ✓ Німеччина (12 травня 2022 - 11 листопада 2022) Вторинне переміщення, ситуація на зовнішніх кордонах; сухопутний кордон з Австрією
- ✓ Норвегія (12 травня 2022 - 11 листопада 2022) Терористичні загрози, вторинне переміщення; порти з поромним сполученням з Данією, Німеччиною та Швецією
- ✓ Швеція (12 травня 2022 - 11 листопада 2022) Терористичні загрози, недоліки на зовнішніх кордонах, ризик контрабанди зброї з України до ЄС та Шенгенської зони; буде визначено, але може стосуватися всіх внутрішніх кордонів

Поняття зовнішніх кордонів (ст. 2 ШК)

- розуміються сухопутні, в тому числі річкові та озерні кордони держав-членів, морські кордони, а також їх аеропорти, річкові, морські та озерні порти в тій мірі, в якій вони не відносяться до внутрішніх кордонів;

Поняття «зовнішні кордони» охоплює:

З одного боку, кордони держав-членів ЄС, які входять в ШП та асоційованих учасників цього простору з країнами, які не входять в ЄС (третіми країнами) – наприклад, кордон Польщі з Україною, Білоруссю, РФ, аеропорти Бельгії або Швейцарії, які вправляють або приймають авіарейси в/з США тощо;

З іншого боку, кордони зазначених держав з державами-членами ЄС, які не входять в ШП – наприклад, морські кордони Франції з Ірландією, порти Греції, які використовуються для морського та повітряного сполучення з Кіпром, сухопутні кордони Словенії та Угорщини з Словаччиною.

Прикордонні перевірки на зовнішніх кордонах

- Перетин зовнішніх кордонів ШП повинен здійснюватися в спеціально встановлених місцях – прикордонних пропускних пунктах, а особи, які їх перетинають, підлягають прикордонним перевіркам з боку прикордонників.
- *Стаття 5. «Перетин зовнішніх кордонів»*
  1. *Зовнішні кордони можуть перетинатися тільки в прикордонних пропускних пунктах і протягом встановленого часу їх роботи*
- *Стаття 8. «Прикордонні перевірки щодо осіб»*
  1. *Транскордонні переміщення на зовнішніх кордонах підлягають перевіркам з боку прикордонників.*

У «виключних та непередбачених обставинах» ШК допускає тимчасові заходи пом'якшення прикордонних перевірок – ст. 9 ШК

- Такі заходи передбачаються, що мають місце, коли непередбачувані події викликають таку інтенсивність руху осіб, яка робить надмірним час очікування на прикордонному пропускному пункті, в той час як були вичерпані всі особисті, матеріальні та організаційні ресурси.
- У разі пом'якшення прикордонних перевірок перевірки переміщень при в'їзді, в принципі, мають пріоритет над перевітками переміщень при виїзді.
- Рішення про пом'якшення перевірок приймається прикордонником, який очолює прикордонний пропускний пункт.
- Це пом'якшення перевірок має бути тимчасовим, адаптованим до обґрунтовують його обставинам та вводиться в дію поступово.

Після 1 травня 1999 р., коли Шенгенські угоди та засновані на них акти Шенгенського виконавчого комітету (Шенгенське *acquis*) були включені в правову систему ЄС

Повноваження по видачі актів про візи та візовий режим стосовно ШД здійснюють інститути ЄС;

Ці повноваження реалізуються в рамках *«спільної політики стосовно віз та інших документів для короткострокового перебування»* – *«спільна візова політика»* (СПВ) ЄС.

СПВ виступає складовою частиною правоохоронної сфери компетенції ЄС *«простору свободи, безпеки та юстиції»* і базується на положеннях відповідного розділу ДФЄС,

Регламент Ради (ЄС) 2022/922 про створення та функціонування механізму оцінки та моніторингу перевірки застосування Шенгенського acquis

- прийнятий 9 червня 2022 р.
- встановлює механізми оцінки та моніторингу з метою забезпечення ефективного, дієвого та правильного застосування державами-членами Шенгенського acquis.
- скасовує Регламент (ЄС) № 1053/2013, який встановив основу для спеціального механізму, призначеного для перевірки застосування Шенгенського acquis ЄС. Такий механізм став необхідним для підтримки високого рівня взаємної довіри між державами-учасницями і, таким чином, сприяння добре функціонуючій Шенгенській зоні.

Проект нового Шенгенського кодексу про кордони – презентований Комісією у грудні 2021 р.

- новий координаційний механізм для боротьби із загрозами здоров'ю на зовнішніх кордонах – дозвол Раді ухвалювати обов'язкові правила, що встановлюють тимчасові обмеження на подорожі на зовнішніх кордонах у разі загрози громадському здоров'ю;
- визначення ситуацій інструменталізації мігрантів на зовнішніх кордонах – разом із роз'ясненнями щодо заходів, доступних на зовнішніх кордонах (доповнено заходами у сфері надання притулку та повернення, наданими в окремій пропозиції);
- новий шенгенський захисний механізм для забезпечення спільної реакції на внутрішніх кордонах у ситуаціях загроз, що стосуються більшості держав-членів – дозволяючи Раді дозволяти повторне запровадження перевірок на внутрішніх кордонах у разі спільної загрози;
- оновлені процедурні гарантії для будь-якого повторного запровадження контролю на внутрішніх кордонах – вимагаючи від держав-членів оцінити відповідність заходів та ймовірний вплив на вільне пересування осіб, включаючи обов'язкову оцінку ризиків для держав-членів (якщо контроль перевищує шість місяців), і отримати обов'язковий висновок Комісії щодо пропорційності та необхідності (якщо контроль продовжується понад 18 місяців). Максимальна тривалість контролю становить два роки з можливістю продовження за певних обставин;
- заходи щодо обмеження впливу внутрішніх прикордонних перевірок на прикордонні регіони – полегшення поїздок працівників через кордон та створення зелених смуг;
- вжиття заходів, альтернативних прикордонним перевіркам, у тому числі транскордонної поліцейської співпраці для протидії несанкціонованим переміщенням – запровадження можливості безпосередньої передачі нелегальних мігрантів, затриманих на внутрішніх кордонах, назад до компетентних органів у країні ЄС, з якої, як припускається, вони щойно прийшли, не проходячи індивідуальної оцінки.

У вересні 2018 р. був прийнятий Регламент 2018/1240 про створення Системи авторизації візду в Європу (ETIAS) (набув чинності у жовтні 2018 р.)

- Це автоматизована електронна система, яка відстежує і дозволяє в'їзд в Шенгенську зону приїжджають з тих країн, для громадян яких не потрібна віза для в'їзду в Шенгенську зону. У певному сенсі ця система нагадує електронну систему авторизації в'їзду в США (ESTA), яка служить тієї ж мети. Робота над введенням в дію системи ETIAS почалася в 2016 році, і очікувалося, що система буде впроваджена до кінця 2022 р. Україна – 2023 р.
- В рамках ETIAS кожен заявник буде проходити перевірку безпеки, що дозволить визначити, чи можна дозволити йому в'їзд в будь-яку країну Шенгенської зони.
- Оскільки приїжджають з тих країн, для громадян яких не потрібна віза для туристичних цілей з терміном перебування в ЄС до 90 днів, не потрібно буде проходити через тривалий процес подачі заяви на оформлення візи, система ETIAS повинна буде переконатися в тому, що ці люди не уявляють загрозу безпеці. Ця система авторизації в'їзду буде збирати, відслідковувати і оновлювати відповідну інформацію щодо приїжджають, щоб визначити, чи буде їх в'їзд до країн Шенгенської зони безпечним.

Стосовно держав-членів ЄС **ВІЗОВИЙ РЕЖИМ**
був скасований ще в 1960-ті рр. в контексті
створення єдиного внутрішнього ринку ЄС.

Заборона в'їзних та виїзних віз передбачена у Директиві
2004/38

У відносинах між державами-членами ЄС та третіми країнами візовий режим зберігається.

- Разом із тим створення ШП з прозорими внутрішніми кордонами вимагало від учасників поряд з розглянутими вище єдиними правилами прикордонного контролю на зовнішніх кордонах ввести аналогічні правила стосовно умов та порядку видачі віз, в тому числі запровадити єдину (Шенгенську) візу, яка є чинною для всього ШП.

Головний законодавчий акт СВП – **ВІЗОВИЙ КОДЕКС (ВК)**

- Регламент 810/2009 від 13 липня 2009 р., що встановлює Кодекс Співтовариства про візи
- Останні зміни – 2020 р.
- Переглянутий Візовий кодекс також дає підстави припустити, що візова політика ЄС буде активніше використовуватися як інструмент розвитку співробітництва з третіми країнами.
- В цілому, члени Комісії, внівши пропозиції про перегляд Кодексу, відзначили, що дані зміни покликані полегшити візові процедури для тих, хто часто відвідує Шенгенську зону, а також для громадян країн, які співпрацюють в питаннях реадмісії нелегальних мігрантів та інших аналогічних областях.
- Після того як Комісія прийняла пропозицію, Європейський парламент підтримав його в квітні цього року, а пізніше, в червні, його схвалила Рада Європейського союзу, що стало останнім кроком на шляху до внесення змін.

З точки зору дії за колом осіб Візовий кодекс застосовується до:

- «до будь-якого громадянина третьої країни, який повинен володіти візою під час перетину зовнішніх кордонів держав-членів», тобто до громадян, наприклад, Азербайджану та інших країн, які не входять до ЄС, стосовно яких ЄС застосовує візовий режим (п.2 ст. 1 «Мета та сфера застосування ВК)

З точки зору дії в просторі положення ВК застосовуються тільки до:

- ШД, тобто до держав-членів, які входять в ШП;
- Держав-членів ЄАВТ, які є асоційованими учасниками цього ШП.
- ❖ Держави-члени ЄС, які не входять в ШП, видають візи у відповідності до своїх національних законодавств, і ці візи мають силу тільки на їх територіях.

Класифікація віз в праві ЄС: ВК та інші законодавчі акти ЄС передбачають можливість видачі громадян третіх країн трьох типів (категорій) віз, для кожного з яких встановлено кодове позначення (ст. 2 «Визначення» ВК та його додаток VII «Порядок заповнення візової марки»)

- 1. Віза для транзиту через аеропорт (код «А»)** - Віза, що видається з метою переміщення через міжнародну транзитну зону одного або декількох аеропортів ШД, не дозволяючи виходити за їх іншу територію. Наприклад, Алжир, Ангола, ЦАР, Камерун, Конго, Куба, Гамбія, Гвінея, Малі, Судан, Сирія тощо.
- 2. Віза для короткострокового перебування або для транзиту (код «С»):**
  - Найбільш поширений тип віз.
  - Вона замінила та об'єднала в собі транзитні візи (код «В») та візи для короткострокового перебування (код «С»).
  - У переважній кількості випадків віза «С» видається в якості візи, яка є дійсною для всього ШП, тобто виступає єдиною (Шенгенською) візою.
  - Короткострокове перебування - максимум 90 днів протягом будь-якого 180-денного періоду. У конкретних випадках віза «С» може видаватися для перебування, в тому числі в транзитних цілях, і протягом більш короткого строку (наприклад, 30 днів, 10 днів тощо).
- 3. Віза для довгострокового перебування (код «D»).**
  - Видається для перебування понад 90 днів (трьох місяців).
  - Не входить в сферу застосування ВК. Умови та порядок видачі віз «D» наразі встановлюються національним законодавством.
  - Разом із тим в рамках спільної імміграційної політики ЄС прийняті окремі норми по відношенню до віз, зокрема, такі, що прирівнюють їх до єдиних (шенгенських) віз «С» для цілей короткострокових поїздок ШП.

Спільна візова
політика передбачає
наділення
європейських
інститутів
повноважень не
тільки
встановлювати єдині
правила видачі віз, а
й вирішувати
питання про
застосування до
третіх країн
безвізового режиму

- **Регламент (ЄС) 2018/1806**
Європейського парламенту та Ради від
14 листопада 2018 року про перелік
третіх країн, громадяни яких повинні
мати візи під час перетину зовнішніх
кордонів, і тих, чиї громадяни звільнені
від цієї вимоги.

Регламент (ЄС) 2018/1806 поширює силу на всі ШД (зміни 2021 р.)

- Він також є обов'язковим для держав-членів, які поки що не входять до ШП, і замість шенгенських видають громадянам третіх країн національні візи, дійсні на їх території.
- На 2022 р. – безвізовий режим (Додаток II) – 61 третя держава (включаючи Україну) – *до 90 днів протягом 180-денного періоду*
- а всі інші – візовий режим (Додаток I).

Від обов'язку мати візу також звільняються такі особи (ст.4):

- ✓ (a) громадяни третіх країн, перелічені в Додатку I, які є власниками дозволу на місцевий прикордонний рух, виданого державами-членами відповідно до Регламенту (ЄС) № 1931/2006, коли ці власники реалізують своє право в контексті режиму місцевого прикордонного руху;
  - ✓ (b) учні шкіл, які є громадянами третьої країни, зазначеної в Додатку I, які проживають у державі-члені, яка застосовує Рішення Ради 94/795/ЖНА, і які подорожують у контексті шкільної екскурсії як члени групи учнів школи у супроводі вчителя відповідної школи;
  - ✓ (c) визнані біженці та особи без громадянства та інші особи, які не мають громадянства жодної країни і проживають у державі-члені та є власниками проїзного документа, виданого цією державою-членом.
-

Спільна імміграційна політика – це самостійний напрямок внутрішньої політики ЄС

Розділ V «Простір свободи, безпеки і юстиції» частина III «Внутрішня політика та діяльність Союзу» ДФЄС.

Мета ЄС: «ефективне управління міграційними потоками» з країн, які не входять до його складу.

Ця мета має на увазі: з одного боку, «справедливе поводження з громадянами третіх країн, які законно проживають в державах членах», з іншого боку, «запобігання нелегальній імміграції, торгівлі людьми та посилену боротьбу з ними» (п.1 ст. 79 ДФЄС).

Законодавство в рамках СІП не є кодифікованим.

- Приймається у вигляді директив, норми яких підлягають трансформації (включенню) до національних законів держав-членів.

Законодавство ЄС в рамках СІП має свої особливості з точки зору дії в просторі.

- Акти, які відносяться до Шенгенського аquis, діють в ШП (22 з 27 держав-членів ЄС). Наприклад, законодавство ЄС, яке встановлюють єдині правила пересування у ШП громадян третіх країн-власників віз для довгострокового перебування та дозволів на проживання.
  - Більша частина цих актів є результатом нормотворчої діяльності виключно європейських інститутів і не відноситься до Шенгенського аquis. (Поширює свою дію тільки на держави-члени ЄС, крім Ірландії та Данії.)
  - З іншого боку, під дію законодавства в рамках СІП, яке не відноситься до Шенгенського аquis, підпадають держави-члени, яких європейські інститути поки не визнають готовими для входження до ШП. (Директива 2009/50 про *Європейську блакитну карту* застосовується на території Болгарії, Румунії, Кіпра та Хорватії, хоча ці держави-члени ЄС належать до категорії нешенгенських)
-

Спільна імміграційна політика

Політика щодо легальної імміграції до ЄС

- Політика має на меті встановити основу для легальної міграції, беручи до уваги важливість інтеграції у приймаючі суспільства. Заходи ЄС щодо легальної імміграції охоплюють умови в'їзду та проживання різних категорій іммігрантів.

ПОЛІТИКА ЄС ЩОДО ПРОТИДІ НЕЛЕГАЛЬНИЙ ІММІГРАЦІЇ

- Боротьба з контрабандою мігрантів є частиною політики ЄС щодо боротьби з нелегальною міграцією.

Правове регулювання легальної імміграції: Працевлаштування

- *Директива 2009/50 про умови в'їзду та проживання громадян третіх країн в цілях висококваліфікованого працевлаштування* від 25.05.2009 (Директива про Блакитну карту) - Термін дії БК : одного до чотирьох років з можливістю поновлення.
- *Директива 2014/36/ЄС про сезонне працевлаштування від 26.02.2014.* - як громадянина третьої країни, що виконує обмежену сезоном роботу і який може працювати за одним чи більше строковими контрактами.
- *Директива 2014/66 про внутрішньокорпоративний трансфер висококваліфікованих працівників-громадян третіх держав* - Таким працівникам також дозволено працювати в іншій державі-члені протягом нетривалого періоду (до 90 днів протягом півроку) на підприємстві, що входить до тієї самої структури. Відповідно до Директиви максимальна тривалість внутрішньокорпоративного трансферу не може перевищувати три роки для управлінського персоналу і один рік – для стажерів.
- *Директива 2011/98 щодо запровадження єдиного дозволу на проживання і працевлаштування* на території держави-члена для громадян третіх країн, а також спільного списку прав, якими можуть користуватися працівники з третіх країн, що правомірно перебувають у одній з країн-членів

Правове регулювання легальної імміграції: возз'єднання сімей

- *Директива Ради 2003/86 від 22 серпня 2003 р. запроваджує «право на возз'єднання сімей» та закладає умови для переїзду в Союз членів сімей легальних іммігрантів, а також надає їм можливість займатися в державах-членах трудовою або іншою соціально-економічною діяльністю.*
- Директива застосовується коли особа, яка возз'єднує сім'ю має дозвіл на проживання, строк якого встановлено в один рік або більше, та має обґрунтовану перспективу отримати право постійного проживання, якщо члени його сім'ї є громадянами третьої країни незалежно від їх правового статусу.

Правове регулювання легальної імміграції: Навчання та проведення дослідження

- *Директива (ЄС) 2016/801 Європейського Парламенту та Ради від 11 травня 2016 року про умови в'їзду і постійного проживання громадян третіх країн для цілей дослідницької роботи, навчання, підвищення кваліфікації, волонтерської служби, програм обміну студентами (учнями) або навчальних проектів та надомної роботи.*
- **Загальні умови включають:** дійсний проїзний документ на час передбачуваного перебування; докази достатніх ресурсів для покриття витрат на прожиття та повернення проїзду; медичне страхування. **Прикладами конкретних умов** є «угода про розміщення» або контракт для дослідників або зарахування вищим навчальним закладом для студентів.
- Право на поводження однакове з громадянами ЄС здебільшого ґрунтується на Директиві 2011/98 / ЄС.
- **Студенти можуть працювати поза навчальним часом** - країнам ЄС не дозволяється обмежувати їх робочий час до 15 годин на тиждень.
- Студенти та дослідники мають право залишатися щонайменше 9 місяців після закінчення досліджень або навчання, шукати роботу чи створити бізнес.
- Членам сімей дослідників дозволяється приєднуватися до них за певних умов.

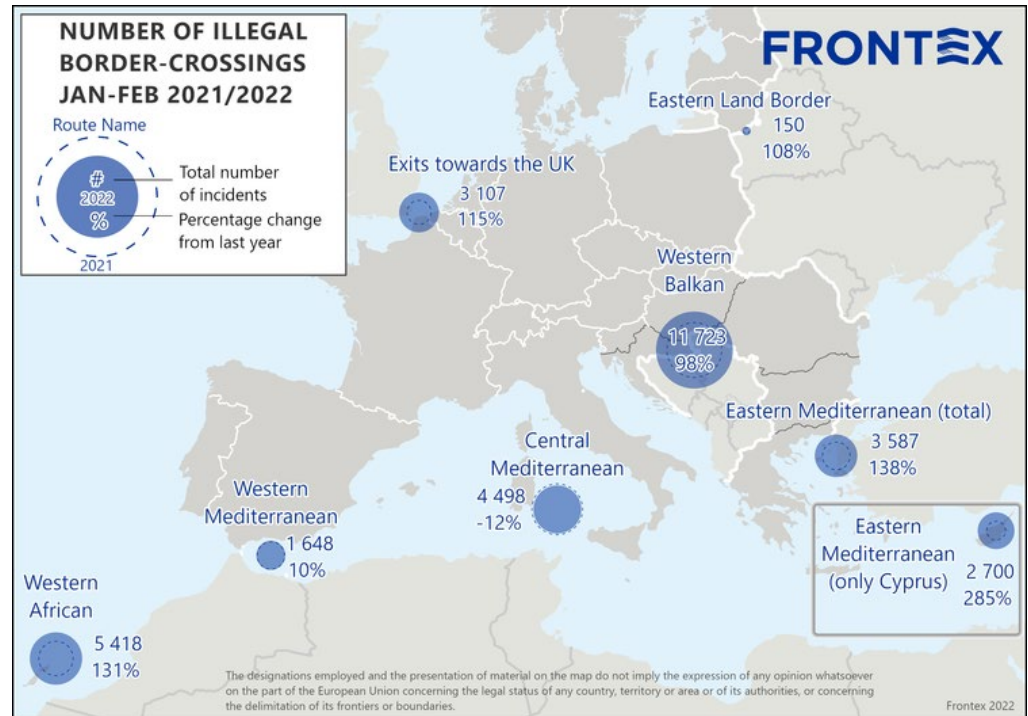
Правове регулювання легальної імміграції: Постійне проживання

Директива 2003/109 щодо статусу громадян третіх країн, які проживають на довгостроковій основі:

- ✓ встановлює умови надання та позбавлення статусу довгострокового проживання громадянам, третіх країн, які легально проживають у державі-члені Європейського Союзу (ЄС) принаймні протягом 5 років.
- ✓ визначає їх права та сфери, в яких вони користуються рівним ставленням із громадянами ЄС.
- ✓ У ній викладено умови, які застосовуються, якщо такі громадяни бажають переїхати до іншої країни ЄС.

ПОЛІТИКА ЄС ЩОДО ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНІЙ ІМІГРАЦІЇ

- **Директива 2002/90/ЄС, про встановлення визначення для допомоги незаконному в'їзду, транзиту і перебуванню:** забезпечує загальне визначення для всіх держав-членів ЄС поняття «надання сприяння нелегальній імміграції».
- **Рамкове рішення 2002/946/ЖНА про підвищення стандартів кримінальної відповідальності з метою покарання за допомогу незаконному в'їзду, транзиту і перебуванню** гармонізує законодавство країн ЄС щодо:
  - ✓ штрафних санкцій;
  - ✓ відповідальності юридичних осіб;
  - ✓ і юрисдикції за порушення, що стосуються сприяння нелегальній імміграції.

Повернення та реадмісія: Директива 2008/115 / ЄС від 16.12.2008 р. про загальні стандарти та процедури в державах-членах щодо повернення незаконно перебуваючих громадян третіх країн

- Спрямована на те, щоб забезпечити в ЄС ефективну та гуманну політику повернення іноземних громадян як необхідний елемент добре керованої міграційної політики.
- встановлює загальний набір правил повернення громадян третіх країн, які не виконують або більше не виконують умови в'їзду, перебування чи проживання на території будь-якої країни ЄС, а також відповідні процесуальні гарантії, заохочуючи при цьому добровільне повернення нелегальних іммігрантів.

СПІЛЬНА ЄВРОПЕЙСЬКА СИСТЕМА ПРИТУЛКУ

- встановлює загальні стандарти та співпрацю, щоб забезпечити однакове ставлення до шукачів притулку у відкритій та справедливій системі, куди б вони не звертались.
- Система регулюється п'ятьма законодавчими актами та реалізується одним агенством.

Ст. 78 ДФЄС

1. Союз розвиває спільну політику притулку, допоміжного та тимчасового захисту з метою надання належного статусу будь-якому громадянину третьої країни, що потребує міжнародного захисту, і забезпечення дотримання принципу невидворення. Ця політика повинна відповідати Женевській конвенції від 28 липня 1951 року та Протоколу від 31 січня 1967 року про статус біженців, а також іншим договорам у цій сфері

Ст. 78 (3) ДФЄС

3. Якщо в одній або кількох державах-членах виникає надзвичайна ситуація, пов'язана з раптовим напливом громадян третіх країн, Рада за пропозицією Комісії може ухвалити тимчасові заходи на користь зацікавлених(-ої) держав(и)-членів(-а). Рада діє після проведення консультацій з Європейським Парламентом.

Справа X and X v État belge (Case C-638/16 PPU) – Позиція Генерального адвоката

- *Женевська конвенція є ... параметром тлумачення законодавства ЄС щодо в'їзду, перебування та надання притулку та параметром дій держав-членів щодо імплементації цього закону*
-

Стаття 18 “Право на притулок” – Хартія основних прав ЄС

Право на притулок слід гарантувати з належним дотриманням положень Женевської Конвенції від 28 липня 1951 року та Протоколу від 31 січня 1967 року про статус біженців та відповідно до Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу (надалі – «Договори»).

Стаття 19 “*Захист у разі переміщення, вислання або екстрадиції*” – **Хартія основних прав ЄС**

1. Колективні вислання заборонені.

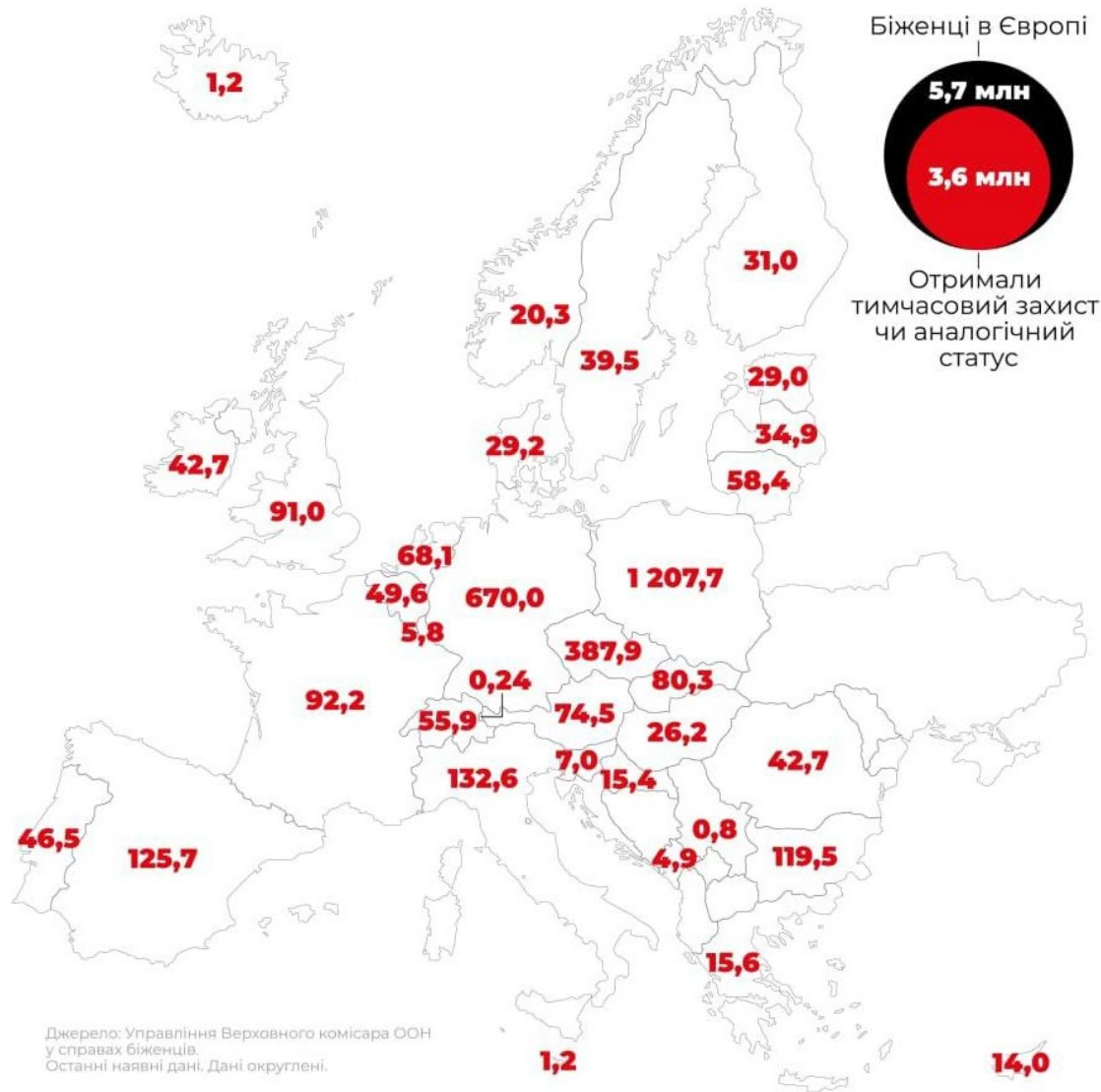
СПІЛЬНА ЄВРОПЕЙСЬКА СИСТЕМА ПРИТУЛКУ

- *Директива 2013/32/ЄС про спільні процедури надання притулку* спрямована на встановлення умов для справедливих, швидких та якісних рішень про надання притулку. Шукачі притулку з особливими потребами отримують необхідну підтримку для пояснення своїх запитів, зокрема забезпечується захист неповнолітніх без супроводу та жертв катувань.
- *Директива 2013/33/ЄС про умови прийому* гарантує, що для шукачів притулку по всьому ЄС передбачаються загальні стандарти умов прийому (такі як житло, їжа та одяг та доступ до медичного обслуговування, освіти чи працевлаштування за певних умов) для забезпечення гідного рівня життя відповідно до Хартії основних прав.
- *Кваліфікаційна директива 2011/95/ЄС* роз'яснює підстави надання міжнародного захисту і, отже, робить рішення про надання притулку більш надійними. Вона також забезпечує доступ до прав та заходи інтеграції для осіб, які отримують міжнародний захист.

СПІЛЬНА ЄВРОПЕЙСЬКА СИСТЕМА ПРИТУЛКУ

- *Дублінський регламент III 603/2014* посилює захист шукачів притулку під час процесу визначення держави, відповідальної за розгляд заяви, та роз'яснює правила, що регулюють відносини між державами. Він створює систему для виявлення ранніх проблем у національних системах надання притулку та прийому та усунення їх першопричин до того, як вони переростуть у повноцінні кризи.
- *Регламент 603/2013 про EURODAC* підтримує визначення держави-члена, відповідальної згідно Дублінського регламенту, і дозволяє правоохоронним органам отримати доступ до бази даних ЄС про відбитки пальців шукачів притулку за суворо обмежених обставин з метою запобігання, виявлення або розслідування найбільш серйозних злочинів, таких як вбивства та тероризм.
- *Європейське бюро підтримки з питань притулку* підтримує впровадження Спільної Європейської системи притулку державами-членами шляхом проведення навчальних заходів, нарощування потенціалу, надання допомоги у надзвичайних ситуаціях, надання інформації та аналізу та діяльності співпраці третіх країн.

УКРАЇНЦІ В ЄВРОПІ ПІСЛЯ 24.02.2022 Р.

Джерело: Управління Верховного комісара ООН у справах біженців.
Останні наявні дані. Дані округлені.

 t.me/uawarininfographics

Тимчасовий захист

- є винятковим заходом для надання негайного та тимчасового захисту у разі масового напливу або неминучого масового напливу переміщених осіб з країн, що не входять до ЄС, які не можуть повернутися до своєї країни походження.

**Директива Ради
2001/55/ЄС від 20
липня 2001 року про
мінімальні стандарти
для надання
тимчасового захисту у
випадку масового
припливу
переміщених осіб та
про заходи, що
сприяють
збалансованості
зусиль між
державами-членами
щодо прийому таких
осіб та несення
наслідків цього**

- була прийнятий після конфліктів у колишній Югославії, ініційований Радою вперше у відповідь на безпрецедентне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року, щоб запропонувати швидку та ефективну допомогу людям, які тікають від війни в Україні.
- Об'єднані справи N. S. (C-411/10) та M. E. (C-493/10): § 93 „Директива 2001/55 є прикладом такої солідарності, але, ..., механізми солідарності, які вона містить, застосовуються лише до абсолютно виняткових ситуацій, які підпадають під сферу дії цієї директиви, тобто масового припливу переміщених осіб“.

2 березня 2022 року
Комісія
швидко запропонувала
активувати Директиву
про тимчасовий захист

- 4 березня 2022 року Рада
одноголосно ухвалила Рішення
про надання особам, які тікають
від війни в Україні, права на
тимчасовий захист.

Строк дії

- Строк тимчасового захисту становить один рік (до 04.03.2023) і може бути автоматично продовжений двічі на шість місяців, якщо не зникнуть підстави для надання такого захисту, але максимум до одного року (до 04.03.2024).
- Залежно від ситуації Єврокомісія може запропонувати або продовжити термін ще на рік (до 04.03.2025).
- Таким чином, тимчасовий захист громадян України в ЄС буде припинено після закінчення війни в Україні.

Права бенефіціарів ТИМЧАСОВОГО захисту:

- дозвіл на проживання на весь термін захисту (який може тривати від одного року до трьох років)
- відповідну інформацію про тимчасовий захист
- гарантії доступу до процедури надання притулку
- доступ до працевлаштування відповідно до правил, застосовних до професії, національної політики ринку праці та загальних умов працевлаштування
- доступ до відповідного житла чи житла
- доступ до соціального забезпечення або засобів до існування, якщо це необхідно
- доступ до медичної допомоги
- доступ до освіти для осіб до 18 років до державної системи освіти
- можливості возз'єднання сімей за певних обставин
- доступ до банківських послуг, наприклад відкриття основного банківського рахунку
- переїхати до іншої країни ЄС до видачі посвідки на проживання
- вільно пересуватися країнами ЄС (окрім держави-члена проживання) протягом 90 днів протягом 180 днів після видачі дозволу на проживання в приймаючій країні ЄС

Temporary protection

**Immediate protection and rights
to people fleeing the war in Ukraine:**

18 березня 2022 року – Комісія представила **Оперативні принципи (настанови)** для підтримки держав-членів у застосуванні Директиви.

- Роз'яснення, хто має право на тимчасовий захист.
- Визначення «адекватного захисту» згідно з національним законодавством, яке є можливою альтернативою тимчасовому захисту.
- Визначення типу доказів, потрібних для отримання тимчасового захисту або належного захисту згідно з національним законодавством.
- Заохочення держав-членів розглянути поширення тимчасового захисту на осіб, які, власне кажучи, не підпадають під сферу застосування Рішення, але які потребують захисту, наприклад ті, хто втік з України незадовго до 24 лютого 2022 року
- **Діти:** Рекомендації містять окрему главу про дітей. Дітям і підліткам без супроводу слід негайно призначити законного опікуна або відповідного представника. Комісія також координує зусилля щодо переміщення дітей і підлітків без супроводу до інших держав-членів. Усі діти, які втікають від війни, незалежно від їхнього статусу, повинні мати повний захист і швидкий доступ до своїх конкретних прав (включаючи освіту, охорону здоров'я, психосоціальну допомогу).
- Вказівки щодо **особливих прав** згідно з Директивою про тимчасовий захист: дозвіл на проживання має слугувати документом, який підтверджує чийсь статус в інших органах, таких як служби зайнятості, школи, лікарні..
- Рекомендації щодо забезпечення вільного пересування як до, так і після видачі посвідки на проживання.
- Надання допомоги з репатріації для тих, хто не має права залишатися в ЄС, наприклад, якщо необхідно отримати консульську допомогу для репатріації, яку може надати Frontex.

Порівняння статусу тимчасового захисту та статусу біженців (1)

	Тимчасовий захист	Притулок (Біженці)
Хто отримує цей захист?	- Громадяни України та члени їх сімей; - Особи без громадянства, біженці та члени їх сімей з інших країн, які тікають від війни в Україні; - Іноземці, які легально постійно проживають в Україні та не мають можливості повернутися до країни свого походження	- Будь-яка особа, яка тікає від війни чи переслідувань.
Що потрібно зробити, щоб його отримати?	Подати заяву щодо отримання дозволу на проживання до органів владивідповідної держави	Подати заяву до компетентних органів ДЧ, в якому прибула особа. Після цього проводиться спеціальна процедура, яка триває до 6 місяців і більше
В якій країні я можу отримати цей статус?	Будь-яка держава-член ЄС	Тільки в першій державі, де перетнули кордон

Порівняння статусу тимчасового захисту та статусу біженців (2)

Де я можу проживати за цим статусом?	Можливість вільного вибору місця проживання: житло можуть надати сім'ї волонтерів, громадські організації, держава. Можливе проживання у родичів та друзів. Змінити місце проживання дозволено будь-коли (навіть ДЧ)	Тільки в спеціальних центрах розміщення біженців, визначених ДЧ. Заборонено залишати місце проживання (в т.ч. ДЧ)
Як довго?	1 рік (до 04.03.2023). Термін може бути продовжений на 1 рік з огляду на ситуацію в Україні	Без терміну, до наявності обставин
Працевлаштування	Так	Ні, до моменту отримання статусу біженця (через 6 місяців і більше)

Порівняння статусу тимчасового захисту та статусу біженців (3)

Освіта для дітей	Так, діти до 18 років	
Соціальні виплати	Так	
Коли особа може поїхати в Україну?	В будь-який момент	Після подання заяви щодо отримання статусу біженця особа повинна залишатися в державі, де вона подала заяву, протягом усього періоду її розгляду (до 6 місяців і більше).
Якщо особа спочатку не подала заяву на отримання статусу біженця, чи не зможе она це зробити пізніше?	Ні, така можливість доступна в будь-який час.	

Проблеми, з якими стикаються українці

- 1) Для більшості громадян України, які знайшли притулок у ЄС, **заборонені поїздки всередині ЄС** (у зв'язку із закінченням 90 безвізових днів). Є навіть ризик депортації, про це попереджають офіційно.
- 2) Проблема повернення в ЄС після тимчасового повернення в Україну.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ